

Východisková správa Slovenskej republiky k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch

Úvod

1. Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch (ďalej len „opčný protokol“) bol podpísaný signatármi a otvorený na podpis, ratifikáciu a pristúpenie 25. mája 2000 v New Yorku. Za Slovenskú republiku bol opčný protokol podpísaný 30. novembra 2001. Národná rada Slovenskej republiky vyslovila súhlas s opčným protokolom uznesením č. 778 zo 4. februára 2004. Uznesením č. 2205 z 20. apríla 2006 Národná rada Slovenskej republiky vyslovila súhlas s vyhlásením Slovenskej republiky podľa článku 3 ods. 2 opčného protokolu. Prezident Slovenskej republiky 20. júna 2006 opčný protokol ratifikoval a podpísal vyhlásenie Slovenskej republiky. Ratifikačná listina bola uložená 7. júla 2006 u generálneho tajomníka Organizácie Spojených národov, depozitára opčného protokolu.

2. Podľa čl. 10 ods. 1 nadobudol opčný protokol platnosť 12. februára 2002. Pre Slovenskú republiku nadobudol platnosť 7. augusta 2006 v súlade s článkom 10 ods. 2. Slovenská republika pri uložení ratifikačnej listiny uplatnila toto vyhlásenie: „Slovenská republika v súvislosti s uložení ratifikačnej listiny k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch podľa článku 3 ods. 2 protokolu vyhlasuje, že podľa jej právneho poriadku minimálny vek, v ktorom sa povoľuje dobrovoľný odvod do jej ozbrojených síl, je upravený

- zákonom č. 570/2005 Z. z. o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý v § 6 ustanovuje, že osoba môže dobrovoľne prevziať brannú povinnosť od 1. januára kalendárneho roka, v ktorom dovŕši 19 rokov veku, a

- zákonom č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý v § 13 ustanovuje podmienku dosiahnutia veku 18 rokov na prijatie do štátnej služby. Skutočnosť, že odvod možno vykonať len na základe zákona v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, je dostatočnou garanciou, že odvod nie je násilný alebo vynútený."

Text opčného protokolu bol uverejnený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky oznámením Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 256/2009.

3. Slovenská republika predkladá Výboru OSN pre práva dieťaťa Východiskovú správu k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch (ďalej len „východisková správa“) na základe článku 8 ods. 1 opčného protokolu s podrobnými informáciami o opatreniach, ktoré prijala na jeho implementáciu.

4. Pri spracovaní východiskovej správy boli zohľadnené Revidované pravidlá týkajúce sa východiskových správ predkladaných podľa článku 8 ods. 1 opčného protokolu, ktoré Výbor OSN pre práva dieťaťa prijal 19. októbra 2007, a ktoré obsahujú odporúčania, ktoré majú byť zohľadnené v obsahu a forme jednotlivých východiskových správ k medzinárodným ľudsko-právnym dohovorom OSN. Pravidlá sa členia na Úvod a šesť častí: časť I. Všeobecné opatrenia týkajúce sa implementácie, časť II. Prevencia, časť III. Trestnoprávna

zodpovednosť, časť IV. Ochrana, zotavenie a opätovná integrácia, časť V. Medzinárodná pomoc a spolupráca, časť VI. Ďalšia právna úprava.

I. Všeobecné opatrenia týkajúce sa implementácie

5. V súvislosti s uvedeným a s odvolaním sa na uznesenie č. 94 z 28. januára 2009, ktorým vláda Slovenskej republiky schválila Národný akčný plán pre deti na roky 2009 – 2012 (ďalej len „NAP“), Ministerstvo obrany SR v spolupráci s Ministerstvom zahraničných vecí SR, Ministerstvom spravodlivosti SR, Ministerstvom vnútra SR, Kanceláriou verejného ochrancu práv, Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Slovenským národným strediskom pre ľudské práva, Slovenským Červeným krížom, Slovenským výborom UNICEF a ďalšími orgánmi štátnej správy, ako aj dotknutými mimovládnyimi organizáciami vypracovalo návrh východiskovej správy, ktorú Slovenská republika po odsúhlasení vládou Slovenskej republiky predloží Výboru OSN pre práva dieťaťa.

6. Podľa čl. 7 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky je opčný protokol medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodnou zmluvou, ktorá priamo zakladá práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a pred jej ratifikáciou sa vyžaduje súhlas Národnej rady Slovenskej republiky. Podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky ako medzinárodná zmluva o ľudských právach a základných slobodách a medzinárodná zmluva, ktorá priamo zakladá práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, má prednosť pred zákonmi. Slovenská republika neuplatnila pri podpise opčného protokolu žiadnu výhradu a jeho zásady implementuje v plnom rozsahu.

7. Slovenská republika implementuje zásady a ustanovenia medzinárodných ľudsko-právnych dohovorov vrátane *Dohovoru o právach dieťaťa* (ďalej len „dohovor“) prostredníctvom úloh a aktivít, ktoré sú obsiahnuté najmä v akčných plánoch (napr. *Akčný plán pre ochranu práv detí*, *Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie*, *Národný akčný plán pre deti na roky 2009 - 2012* a pod.). Pri ich príprave ústredné orgány štátnej správy spolupracujú s mimovládnyimi organizáciami a ďalšími subjektmi, ktoré pôsobia v tejto oblasti.

8. Informácie o zásadách a ustanoveniach dohovoru sú zahrnuté aj do metodických materiálov vydávaných prostredníctvom metodicko-pedagogických centier, ktoré sú organizáciami priamo riadenými Ministerstvom školstva SR. Cieľom metodických materiálov je posilniť úsilie štátu rozvíjať systematické a pokračujúce vzdelávacie programy o dohovore pre všetky skupiny odborníkov pracujúcich s deťmi a pre deti.

Verejný ochranca práv

9. V roku 2001 Slovenská republika zakotvila vo svojom právnom poriadku inštitút ombudsmana – verejného ochrancu práv, ktorého postavenie a činnosť upravuje Ústava Slovenskej republiky v článku 151a a zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov. Verejný ochranca práv je nezávislý orgán Slovenskej republiky, ktorý v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom chráni základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb v konaní pred orgánmi verejnej správy a ďalšími orgánmi verejnej moci, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym

poriadkom. V zákonom ustanovených prípadoch sa verejný ochranca práv môže podieľať na uplatnení zodpovednosti osôb pôsobiacich v orgánoch verejnej moci, ak tieto osoby porušili základné právo alebo slobodu fyzických osôb a právnických osôb.

10. Na verejného ochrancu práv sa môže obrátiť každý (teda i dieťa bez súhlasu zákonného zástupcu), kto sa domnieva, že orgán verejnej správy porušil základné práva alebo slobody. Nemusí ísť o porušenie základných práv a slobôd samotného podávateľa, ani nie sú ustanovené podmienky predchádzajúceho povinného vyčerpania možných opravných prostriedkov. Verejný ochranca práv môže konať aj z vlastnej iniciatívy.

11. Ak výsledky vybavenia podnetu preukázali porušenie základných práv a slobôd, verejný ochranca práv oznámi výsledky vybavenia podnetu spolu s návrhom opatrení orgánu verejnej správy, proti ktorého postupu, rozhodovaniu alebo nečinnosti podnet smeruje. Orgán verejnej správy je povinný do 20 dní odo dňa doručenia výzvy na prijatie opatrení oznámiť verejnému ochrancovi práv svoje stanovisko k výsledkom vybavenia podnetu a prijaté opatrenia. Ak verejný ochranca práv nesúhlasí so stanoviskom orgánu verejnej správy, alebo ak prijaté opatrenia považuje za nedostatočné, vyrozumie o tom orgán nadriadený orgánu verejnej správy, proti ktorému podnet smeruje, a v prípade, ak taký orgán neexistuje, vládu Slovenskej republiky. Je povinnosťou nadriadeného orgánu verejnej správy, proti ktorému podnet smeruje, ak takého orgánu niet, tak vlády Slovenskej republiky, oznámiť verejnému ochrancovi práv do 20 dní odo dňa doručenia jeho vyrozumenia opatrenia, ktoré vo veci prijali. Ak verejný ochranca práv považuje aj tieto vykonané opatrenia za nedostatočné, oznámi túto skutočnosť Národnej rade Slovenskej republiky alebo ňou poverenému orgánu.

12. Ak pri vybavovaní podnetu verejný ochranca práv zistí skutočnosti nasvedčujúce, že zákon, iný všeobecne záväzný právny predpis alebo vnútorný predpis vydaný orgánom verejnej správy porušuje základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb, môže podať podnet na jeho zmenu alebo zrušenie príslušnému orgánu. Orgán, ktorému verejný ochranca práv podal podnet, musí upovedomiť verejného ochrancu práv do 20 dní o opatreniach, ktoré na základe jeho podnetu vykonal.

13. Verejný ochranca práv vo veciach súladu právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva alebo slobody, alebo ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, môže podať návrh na začatie konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky.

14. Zákon o verejnom ochrancovi práv však v rámci negatívneho vymedzenia jeho pôsobnosti uvádza, že pôsobnosť verejného ochrancu práv sa okrem Národnej rady Slovenskej republiky, prezidenta Slovenskej republiky, vlády Slovenskej republiky, Ústavného súdu Slovenskej republiky, Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky, spravodajských služieb, rozhodovacích právomocí vyšetrovateľov Policajného zboru, prokuratúry, súdov (s výnimkou orgánov riadenia a správy súdov a dôvodov predpokladajúcich disciplinárne previnenie sudcu) nevzťahuje ani na veci operačnej a mobilizačnej povahy.

15. Verejný ochranca práv informuje verejnosť o svojej činnosti, ako aj o dokumentoch vnútroštátneho aj medzinárodného charakteru upravujúcich ľudské práva, najmä prostredníctvom internetovej stránky. Na uvedenej stránke je zverejnený aj Dohovor o právach dieťaťa spolu s opčnými protokolmi. V rámci aktivít venovaných zvyšovaniu

právneho vedomia detí a mládeže upozorňuje verejný ochranca práv na všetky práva dieťaťa vyplývajúce z medzinárodných zmlúv a dohôrov. V druhej polovici roku 2008 začala Kancelária verejného ochrancu práv realizovať Projekt detských spolupracovníkov verejného ochrancu práv (detských ombudsmanov). Pravidelné stretnutia detských ombudsmanov sú tematicky zamerané na aktuálne problémy, s ktorými sa deti a mladá stretávajú, ale aj na medzinárodnú a vnútroštátnu úpravu práv dieťaťa, vrátane ochrany počas ozbrojených konfliktov. Súčasťou projektu je zriadenie novej náučno-vzdelávacej internetovej stránky určenej deťom, ktorá je sprístupnená verejnosti od 1. júna 2009. Súčasťou uvedenej stránky je znenie Dohovoru o právach dieťaťa a oboch opčných protokolov.

Výbor ministrov pre deti

16. Vláda Slovenskej republiky ustanovila uznesením č. 94/2009 Výbor ministrov pre deti (ďalej len „výbor ministrov“), ktorý je poradným, koordinačným, kontrolným a iniciatívnym orgánom vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) vo veciach práv dieťaťa a výkonu práv dieťaťa. Je zriadený podľa § 2 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii a činnosti vlády a organizácii ústredných orgánov štátnej správy v znení neskorších predpisov.

17. Predsedom výboru ministrov je predseda vlády, podpredsedami sú podpredseda vlády pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny a podpredseda vlády a minister školstva. Ďalšími členmi sú podpredseda vlády a minister spravodlivosti, podpredseda vlády a minister vnútra, ministerka práce, sociálnych vecí a rodiny, minister zdravotníctva, minister financií, minister kultúry, minister výstavby a regionálneho rozvoja, minister zahraničných vecí, generálny prokurátor, ako aj predstaviteľ nezávislej inštitúcie verejnej ochrany práv detí.

18. Činnosťou výboru ministrov nie je dotknutá pôsobnosť a zodpovednosť ministerstiev, ostatných ústredných orgánov štátnej správy, ďalších orgánov štátnej správy a samosprávy v oblasti ochrany práv detí, ani nezávislej inštitúcie ochrany práv detí. Výbor ministrov plní úlohy podľa schváleného plánu činnosti, ktorý vyplýva z Plánu práce vlády, Plánu legislatívnych úloh vlády a Plánu hlavných úloh vlády na príslušný rok. Prvé zasadnutie výboru ministrov sa uskutoční do konca roka 2009.

19. Vo svojej činnosti využíva odborné poznatky a skúsenosti ministerstiev a ostatných ústredných orgánov, verejného ochrancu práv, výsledky vedecko-výskumných pracovísk, mimovládnych organizácií, vysokých škôl a ďalších inštitúcií. Pri plnení úloh sa riadi zákonmi, medzištátnymi dohovormi z oblasti práv detí a ľudských práv, právnymi aktmi Európskej únie, všeobecne záväznými právnymi predpismi a uzneseniami vlády. Výbor ministrov sleduje a zohľadňuje odporúčania odborných orgánov a inštitúcií Európskej únie, Rady Európy, Organizácie Spojených národov a ďalších medzinárodných orgánov, organizácií a inštitúcií v oblasti ochrany detí a mládeže.

II. Prevencia (čl. 1, 2, 4 ods. 2 a čl. 6 ods. 2)

Opatrenia na zabránenie odvodu osôb mladších ako 18 rokov do ozbrojených síl (čl. 1, 2 a 4 ods. 2)

Branná povinnosť

20. Obrana Slovenskej republiky je podľa čl. 25 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky povinnosťou a vecou cti občanov. Obsah a rozsah brannej povinnosti stanovuje zákon č. 570/2005 Z. z. o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o brannej povinnosti“), ktorý v § 4 až 6 ustanovuje, že branná povinnosť je povinnosť podrobiť sa odvodu a vykonať mimoriadnu službu alebo alternatívnu službu.

21. ***Zákonná úprava neumožňuje povinný odvod osôb mladších ako 18 rokov do ozbrojených síl Slovenskej republiky. Právny poriadok Slovenskej republiky neumožňuje za žiadnych okolností znížiť vek povinného odvodu, resp. vzniku brannej povinnosti.*** Podľa § 5 zákona o brannej povinnosti, branná povinnosť vzniká občanovi - mužovi 1. januára kalendárneho roka, v ktorom dovŕši 19 rokov veku, ak má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky. Občanovi - mužovi, ktorý má trvalý pobyt v cudzine a prihlásil sa na trvalý pobyt v Slovenskej republike po 1. januári kalendárneho roka, v ktorom dovŕši 19 rokov veku, vzniká branná povinnosť odo dňa prihlásenia sa na trvalý pobyt v Slovenskej republike. Občanovi - mužovi, ktorý nadobudol štátne občianstvo Slovenskej republiky po 1. januári kalendárneho roka, v ktorom dovŕši 19 rokov veku, vzniká branná povinnosť odo dňa nadobudnutia tohto občianstva, ak má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky.

22. Na overenie veku potenciálnych odvedencov sa za relevantný dokument požaduje rodný list a občiansky preukaz. Podľa §8 zákona o brannej povinnosti územná vojenská správa zaradi občana do národnej registrácie v deň vzniku brannej povinnosti. Národná registrácia je získavanie, spracúvanie a uchovávanie osobných údajov a údajov o pobyte registrovaných občanov na zabezpečenie dôležitého záujmu bezpečnosti a obrany štátu.

23. Odvod sa podľa §10 zákona o brannej povinnosti vykonáva v čase vojny a vojnového stavu; o ročníkoch registrovaných občanov povolaných na odvod rozhoduje prezident Slovenskej republiky na návrh vlády Slovenskej republiky; o termínoch odvodu rozhoduje minister obrany Slovenskej republiky. Odvod sa vykonáva v územnom obvode kraja podľa miesta trvalého pobytu registrovaného občana. Na vykonanie odvodu zriaďuje riaditeľ územnej vojenskej správy v územnom obvode obvodného úradu odvodnú komisiu v tomto zložení: predseda, ktorým je riaditeľ územnej vojenskej správy, alebo ním určený zástupca, lekár určený ministerstvom obrany a lekár určený samosprávnym krajom (ak lekára neurčí ministerstvo obrany, dvaja lekári určení samosprávnym krajom).

24. Registrovaného občana povolá na odvod územná vojenská správa povolávacím rozkazom na odvod; povolávací rozkaz na odvod sa doručuje do vlastných rúk prostredníctvom pošty, obce alebo územnej vojenskej správy. Registrovaný občan je povinný dostaviť sa na miesto odvodu v termíne určenom v povolávacom rozkaze na odvod. V prípade, že sa nemôže dostaviť, je povinný územnej vojenskej správe bezodkladne oznámiť dôvod, ktorý mu bráni dostaviť sa na odvod, a preukázať to potvrdením lekára alebo rozhodnutím štátneho orgánu.

25. Ak sa registrovaný občan nedostaví na odvod, neoznámil dôvod, pre ktorý sa nemôže dostať na odvod, a povolávací rozkaz na odvod mu bol riadne doručený, územná vojenská správa môže požiadať príslušný útvar Policajného zboru o jeho predvedenie na odvod. O možnosti predvedenia upovedomí územná vojenská správa registrovaného občana písomne v povolávacom rozkaze na odvod.

26. Pri odvode je občan povinný preukázať svoju totožnosť a predložiť odvodnej komisii výpis zo zdravotnej dokumentácie. Ošetrojúci lekár je povinný registrovanému občanovi po preukázaní sa povolávacím rozkazom na odvod poskytnúť výpis zo zdravotnej dokumentácie na posúdenie jeho spôsobilosti na výkon mimoriadnej služby alebo alternatívnej služby.

27. Registrovaný občan povolaný na odvod je povinný podrobiť sa lekárskej prehliadke, ktorú vykonávajú lekári odvodnej komisie. Územná vojenská správa na základe posúdenia zdravotného stavu registrovaného občana odvodnou komisiou vydá rozhodnutie o spôsobilosti vykonať mimoriadnu službu alebo alternatívnu službu, resp. o dočasnej nespôsobilosti vykonať tieto dva druhy služby alebo vydá rozhodnutie o nespôsobilosti takú službu vykonať.

28. Registrovaný občan, ktorý v stave bezpečnosti štátu odoprel výkon mimoriadnej služby, je na základe rozhodnutia územnej vojenskej správy povinný vykonať alternatívnu službu podľa zákona č. 569/2005 Z. z. o alternatívnej službe v čase vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov.

Dobrovoľné prevzatie brannej povinnosti

29. Podľa § 6 zákona o brannej povinnosti občan, ktorému nevznikla branná povinnosť, môže ***dobrovoľne prevziať brannú povinnosť od 1. januára kalendárneho roka, v ktorom dovŕši 19 rokov veku***, ak má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky; o povolení dobrovoľne prevziať brannú povinnosť rozhoduje územná vojenská správa na základe písomnej žiadosti občana. Dobrovoľne prevzatá branná povinnosť vzniká občanovi odo dňa doručenia rozhodnutia územnej vojenskej správy o dobrovoľnom prevzatí brannej povinnosti.

30. Občan, ktorý nemá trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, alebo cudzinec, môže dobrovoľne prevziať brannú povinnosť od 1. januára kalendárneho roka, v ktorom dovŕši 19 rokov veku; o povolení dobrovoľne prevziať brannú povinnosť rozhoduje prezident Slovenskej republiky na základe písomnej žiadosti občana alebo cudzincov podanej na ministerstvo obrany. V tomto prípade branná povinnosť vzniká občanovi alebo cudzincovi odo dňa doručenia rozhodnutia prezidenta Slovenskej republiky o dobrovoľnom prevzatí brannej povinnosti. Brannú povinnosť možno dobrovoľne prevziať len v celom rozsahu.

Profesionálna služba v ozbrojených silách Slovenskej republiky

31. Súčasná koncepcia výstavby ozbrojených síl Slovenskej republiky (ďalej len „OS SR“) predpokladá v čase mieru ich úplnú profesionalizáciu na základe dobrovoľného zmluvného vzťahu občana a štátu. Ústavou zakotvená branná povinnosť zostáva zachovaná, ale povinné odvody sa vykonávajú iba v prípade ohrozenia bezpečnosti štátu alebo vojnového stavu.

32. Zákon č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

(ďalej len „zákon o štátnej službe“) upravuje výkon vojenskej služby v ozbrojených silách Slovenskej republiky. V § 13 ustanovuje, že **do štátnej služby profesionálneho vojaka je možné prijať občana, ktorý písomne požiadal o prijatie do štátnej služby a dosiahol vek 18 rokov**. Žiadateľ musí spĺňať tieto podmienky: vek minimálne 18 rokov a maximálne 30 rokov (pre hodnostný zbor mužstva, poddôstojníkov a dôstojníkov), resp. 25 rokov (ak bude počas prípravy študovať na vojenskej vysokej škole), minimálne stredné odborné vzdelanie bez maturity, štátne občianstvo Slovenskej republiky alebo štátu, ktorý je štátom Európskej únie alebo členom medzinárodnej organizácie zabezpečujúcej spoločnú obranu proti napadnutiu, ktorej je Slovenská republika členom, trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, ovládanie štátneho jazyka, bezúhonnosť, spoľahlivosť, zdravotné predpoklady, psychická spôsobilosť a fyzická zdatnosť; dňom prijatia do ozbrojených síl nemôže byť uchádzač členom politickej strany alebo politického hnutia.

33. Splnenie podmienok, ktoré sú potrebné vzhľadom na povahu činností, ktoré má profesionálny vojak vykonávať v štátnej službe, sa overuje výberovým konaním. Výberové konanie vyhlasuje služobný úrad v tlači, prípadne v iných verejnosti prístupných prostriedkoch masovej komunikácie, najmenej tri týždne pred jeho začatím s uvedením názvu funkcie, druhu štátnej služby, podmienok prijatia atď.

34. Prvá časť výberového konania sa začína na regrutačnom stredisku, ktoré sa nachádza v každom krajskom meste Slovenskej republiky. Tu získa uchádzač všetky potrebné informácie o vstupe do profesionálnej služby v ozbrojených silách Slovenskej republiky, odborné poradenstvo a pomoc pri rozhodovaní o kariére profesionálneho vojaka. Základné informácie poskytuje aj infolinka 0800 11 24 11 a internetová stránka www.profesionalnaarmada.sk. Výberové konanie pokračuje v Stredisku výberu personálu (dislokované v Nitre a Košiciach). Na základe výsledkov výberového konania služobný úrad zašle do desiatich dní odo dňa skončenia výberového konania písomné oznámenie o splnení/nesplnení podmienok prijatia do štátnej služby.

35. V spojitosti s absolvovaním výberového konania záujemca vyplní a doručí na regrutačné stredisko osobný dotazník, životopis, doklady o dosiahnutom vzdelaní, potvrdenia od predchádzajúcich zamestnávateľov o zápočte praxe, resp. z úradu práce, pracovné hodnotenie od posledného zamestnávateľa, osvedčenie o štátnom občianstve, odpis z registra trestov, rodný list. Príslušné regrutačné stredisko so záujemcom nadviaže kontakt a pozve ho na osobný pohovor. Pri pohovore záujemca predloží občiansky preukaz, ak absolvoval vojenskú službu aj osobnú identifikačnú kartu (vojenskú knižku) a zdravotnú dokumentáciu od svojho ošetrojúceho lekára. Priamo na regrutačnom stredisku vyplní žiadosť o prijatie do štátnej služby (záväzok min. 3 roky max. 6 rokov), čestné vyhlásenia súvisiace so splnením podmienok na prijatie do štátnej služby a vyhlásenie súvisiace s ochranou osobných údajov.

36. V prípade, že uchádzač spĺňa predbežné podmienky, stredisko výberu personálu ho pozve na preskúšanie z telesnej zdatnosti (disciplíny sú zamerané na fyzickú vytrvalosť a výkonnosť - vždy 3 rôzne disciplíny), psychodiagnostické vyšetrenie, posúdenie zdravotnej spôsobilosti na výkon štátnej služby profesionálneho vojaka a personálny pohovor a personálne poradenstvo s cieľom stanoviť vhodnú funkciu v štátnej službe. Po úspešnom absolvovaní výberového konania a spracovaní rozkazu o prijatí do štátnej služby doručí regrutačné stredisko určovací lístok, s ktorým sa v určený deň uchádzač hlási v určenom vojenskom útvaru. Dňom nástupu k vojenskému útvaru, podpísaním personálneho rozkazu a prísahy vzniká služobný pomer. V prípade, že občan splnil podmienky prijatia do štátnej

služby (a je pre neho vhodná funkcia), je podľa § 17 zákona o štátnej službe prijatý do prípravnej štátnej služby. Príprava sa uskutočňuje vo funkcii

- a) čakateľ, ak je pripravovaný pre hodnostný zbor mužstva a poddôstojníkov,
- b) kadet, ak je pripravovaný pre hodnostný zbor dôstojníkov.

37. Profesionálny vojak absolvuje počas výkonu prípravnej štátnej služby základný výcvik v trvaní od štyroch do deviatich týždňov. Profesionálny vojak, ktorý sa pripravuje pre hodnostný zbor dôstojníkov, absolvuje počas výkonu prípravnej štátnej služby aj vojenskú vysokú školu (ak nedosiahol vysokoškolské vzdelanie) alebo dôstojnícky kurz pre absolventov vysokých škôl (ak dosiahol vysokoškolské vzdelanie na inej než vojenskej vysokej škole). Po úspešnom ukončení prípravnej štátnej služby je profesionálny vojak prijatý do dočasnej štátnej služby, ktorú vykonáva počas obdobia ustanoveného v zákone o štátnej službe.

Vojenské školstvo

38. V rámci profesionalizácie OS SR a v súlade s potrebami OS SR boli postupne rezortné vojenské stredné školy zrušené. V roku 1993 bola zrušená Vojenská stredná škola spojovacieho vojska v Novom Meste nad Váhom, v roku 1995 boli zrušené tri vojenské stredné školy – Vojenská stredná škola pozemného vojska v Martine, Vojenská stredná škola tanková a automobilová v Nitre a Vojenská stredná škola tyla v Žiline; v roku 1996 bolo zrušené Vojenské gymnázium Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici. Vojenská stredná škola v Liptovskom Mikuláši a Vojenská stredná škola letecká v Košiciach boli zrušené dňom 30. septembra 2003.

39. Jedinou vojenskou strednou školou, ktorá nebola zrušená, a ministerstvo obrany bolo niekoľko rokov jej zriaďovateľom, je stredná odborná škola letecko-technická v Trenčíne. Zákonom č. 279/2006 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 446/2001 Z. z. o majetku vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa doplnil § 39 o nový odsek 15, ktorým sa zmenila zriaďovateľská pôsobnosť stredných škôl patriacich do pôsobnosti ministerstva obrany. Od 1. júla 2006 je zriaďovateľom tejto strednej odbornej školy Krajský školský úrad v Trenčíne. V súčasnosti rezort obrany nemá vo svojej pôsobnosti žiadnu vojenskú strednú školu.

40. V čase existencie vojenských stredných škôl prijímanie žiakov na tieto školy nebolo podmienené súhlasom rodičov. Žiaci vojenských stredných škôl podpisovali prevzatie brannej povinnosti až po dovŕšení 18. roku fyzického veku v súlade s vtedy platným zákonom č. 320/2002 Z. z. o brannej povinnosti v znení zákona č. 512/2002 Z. z., zákona č. 330/2003 Z. z. a zákona č. 545/2003 Z. z..

41. Do 1. septembra 2008 existovali vo vojenskom školstve dve vzdelávacie inštitúcie poskytujúce vzdelávanie a výcvik pre profesionálnych vojakov:

- Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši (ďalej len „Akadémia ozbrojených síl“) - štátna vojenská vysoká škola a
- Národná akadémia obrany maršala Andreja Hadika v Liptovskom Mikuláši - vzdelávacie a výcvikové centrum (ďalej len „Národná akadémia obrany“).

Študenti – kadeti plnili vojenský program na Národnej akadémii obrany a vysokoškolské štúdium absolvovali na Akadémii ozbrojených síl. Zákonom č. 144/2008 Z. z. bola Národná akadémia obrany 1. septembra 2008 zrušená.

42. V súčasnosti má rezort obrany vo svojej pôsobnosti jednu štátnu vojenskú vysokú školu - Akadémiu ozbrojených síl, ktorá poskytuje vysokoškolské vzdelanie v troch stupňoch vysokoškolského štúdia: štvorročné bakalárske vysokoškolské štúdium (I. stupeň), jednoročné inžinierske vysokoškolské štúdium (II. stupeň) a doktorandské štúdium (III. stupeň). Je uvedená v zozname štátnych vysokých škôl v Slovenskej republike, ktorý tvorí prílohu č. 2 k zákonu č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

43. V Akadémii ozbrojených síl študujú študenti, ktorí vykonávajú štátnu službu profesionálnych vojakov OS SR; môžu na nej študovať aj študenti, ktorí sú v služobnom pomere podľa osobitného predpisu upravujúceho služobný pomer príslušníka bezpečnostných zborov a študenti zahraničných vojenských vysokých škôl.

44. Podmienkou prijatia na štúdium do Akadémie ozbrojených síl je dosiahnutý vek 18 rokov a získanie úplného stredného vzdelania alebo úplného stredného odborného vzdelania (§ 56 ods.1 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

45. Študenti Akadémie ozbrojených síl sú počas vysokoškolského štúdia v prípravnej štátnej službe, počas ktorej sú zaradení do funkcie kadet. Študent môže požiadať o skončenie služobného pomeru profesionálneho vojaka, ktorý sa skončí na základe jeho žiadosti rozhodnutím vedúceho služobného úradu.

46. V rámci vysokoškolského štúdia študenti absolvujú aj vojenský výcvik. V prípade vyhlásenia vojnového stavu by pokračovali v skrátenom študijnom a výcvikovom programe. Počas štúdia sa študenti iba pripravujú na vojenskú kariéru, ktorá začína až po ukončení vysokoškolského štúdia, keď sú jeho absolventi vymenovaní do prvej vojenskej dôstojníckej hodnosti „poručík“. Od tohto času začínajú vykonávať dočasnú štátnu službu vo funkciách v útvaroch a zariadeniach OS SR.

47. Akadémia ozbrojených síl zamestnáva v priemere 350 civilných zamestnancov a 58 profesionálnych vojakov. Vysokoškolské vzdelávanie zabezpečuje 118 pedagogických zamestnancov a 16 profesionálnych vojakov, ktorí vykonávajú lektorskú činnosť. Údaje o študentoch v služobnom pomere navštevujúcich Akadémiu ozbrojených síl sú vedené v registri študentov, na ktorý sa vzťahuje osobitný predpis upravujúci ochranu utajovaných skutočností.

48. Problematika ochrany ľudských práv v právnom poriadku Slovenskej republiky, vrátane práv detí, ako aj status medzinárodných zmlúv o ľudských právach, ktorými je Slovenská republika viazaná, sú zaradené v akreditovaných študijných programoch Akadémie ozbrojených síl a sú obsahom povinných predmetov „Právo“ a „Právo v OS SR“.

49. Študenti počas štúdia podliehajú disciplinárnej právomoci rektora Akadémie ozbrojených síl a sú povinní dodržiavať disciplínu podľa vnútorného predpisu *Disciplinárny poriadok Akadémie ozbrojených síl pre študentov*. Tento interný normatívny akt je spracovaný tak, aby pri jeho aplikácii v praxi bola dodržiavaná disciplína spôsobom zlučiteľným s ľudskou dôstojnosťou.

50. Študenti môžu podľa zákona č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach podať sťažnosť, písomne alebo ústne, ak sa domáhajú ochrany svojich práv alebo právom chránených záujmov v prípade, že došlo k ich porušeniu alebo k ohrozeniu činnosťou alebo nečinnosťou orgánu verejnej správy, alebo upozorňujú na konkrétne nedostatky, najmä na porušenie právnych predpisov, ktorých odstránenie si vyžaduje zásah orgánu verejnej správy. Podrobný postup podania sťažnosti upravuje predmetný zákon.

51. Právny poriadok Slovenskej republiky nepripúšťa činnosť ozbrojených organizovaných skupín iných ako sú OS SR a Policajný zbor Slovenskej republiky. Zakazuje fyzickým a právnickým osobám vlastniť vojenské zbrane a automatické strelné zbrane bez osobitného povolenia vydávaného ministerstvom vnútra. Ani u strelných zbraní určených na osobnú ochranu nepripúšťa zákon ich nadobúdanie osobám mladším ako 18 rokov.

52. Právny poriadok Slovenskej republiky obsahoval už pred jej pristúpením k opčnému protokolu dostatočnú právnu úpravu na jeho úplnú implementáciu. Slovenská republika nikdy nebola identifikovaná v správach generálneho tajomníka OSN predkladaných Bezpečnostnej rade OSN na základe rezolúcie č.1612 (2005) ako problémová krajina.

Zvyšovanie informovanosti o zásadách a ustanoveniach medzinárodných ľudsko-právnych dokumentov (čl. 6 ods. 2)

53. Zvyšovanie informovanosti o zásadách a ustanoveniach medzinárodných ľudsko-právnych dokumentov, vrátane Dohovoru o právach dieťaťa realizuje SR prostredníctvom úloh a aktivít, ktoré sú obsiahnuté najmä v akčných plánoch (napr. *Národný akčný plán pre deti na roky 2009 - 2012, Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie* a pod.).

54. Informácie o zásadách a ustanoveniach Dohovoru o právach dieťaťa sú zahrnuté aj do metodických materiálov vydávaných prostredníctvom metodicko-pedagogických centier, ktoré sú organizáciami priamo riadenými Ministerstvom školstva SR. Prostredníctvom metodických materiálov sa posilňuje rozvoj systematických vzdelávacích programov týkajúcich sa problematiky ochrany práv detí pre všetky skupiny odborníkov pracujúcich s deťmi a pre deti.

55. Slovenské národné stredisko pre ľudské práva dlhodobo realizuje vzdelávací projekt pre pracovníkov detských domovov, ako aj projekt ochrany detských práv pre sociálnych pracovníkov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a pre sudcov okresných súdov. Do vzdelávacích aktivít sa aktívne zapájajú aj viaceré mimovládne organizácie, najmä Slovenský výbor UNICEF, organizácie Úsmev ako dar, Návrat a ďalšie, ktoré vydali materiály informujúce o ľudských právach všeobecne a o právach detí osobitne a zorganizovali konferencie k predmetnej problematike.

56. Poslaním Slovenského výboru UNICEF je vytvárať také podmienky, aby postupy voči deťom boli jednotné, koordinované a vykonávané s porozumením pre deti, v ich záujme a s ich spoluúčasťou. UNICEF na to využíva svoje zahraničné kontakty, informačné zdroje a spoluprácu s vládnymi, mimovládnymi i akademickými inštitúciami. Napomáha šíreniu informácií o jednotlivých článkoch dohovoru medzi dospelými aj medzi deťmi. Nastoľuje verejnú diskusiu týkajúcu sa práv detí a dlhodobo upozorňoval na potrebu vzniku

špecializovaného pracoviska na ochranu práv detí – detského ombudsmana. Sústreďuje sa aj na zber informácií o deťoch, najmä prostredníctvom Linky detskej istoty.

57. UNICEF Slovensko Poslaním Slovenského výboru UNICEF je vytvárať také podmienky, aby postupy voči deťom boli jednotné, koordinované a vykonávané s porozumením pre deti, v ich záujme a s ich spoluúčasťou. UNICEF na to využíva svoje zahraničné kontakty, informačné zdroje a spoluprácu s vládami, mimovládami i akademickými inštitúciami. Napomáha šíreniu informácií o jednotlivých článkoch dohovoru medzi dospelými aj medzi deťmi. Nastoľuje verejnú diskusiu týkajúcu sa práv detí a dlhodobo upozorňoval na potrebu vzniku špecializovaného pracoviska na ochranu práv detí – detského ombudsmana. Sústreďuje sa aj na zber informácií o deťoch, najmä prostredníctvom Linky detskej istoty.

57. UNICEF Slovensko systematicky rozvíja aktivity s cieľom čo najúplnejšie implementovať Dohovor o právach dieťaťa a súvisiacich protokolov. Dlhodobo predkladá na verejnú diskusiu problematiku násilia proti deťom, s akcentom na závery štúdie OSN „Násilie proti deťom, OSN 2005“ (www.violencestudy.org). Systematicky si všima prezentáciu problematiky násilia v médiách a venuje pozornosť ohrozovaniu detí prostredníctvom nových médií, t.j. internetu a mobilných telefónov.

- Dlhodobo rozvíja projekt *Škola priateľská deťom*, určený žiakom a študentom základných a stredných škôl vo veku od 10 do 16 rokov, ktorý dopĺňa klasickú výučbu etickej a občianskej výchovy o tému ľudských práv a práv dieťaťa. Jeho súčasťou je prezentácia tém súvisiacich s právami detí a následná diskusia.
- UNICEF Slovensko participuje na projekte *Globálne rozvojové vzdelávanie* v spolupráci s ministerstvom zahraničných vecí, ministerstvom školstva, metodicko-pedagogickými centrami a vybranými mimovládami organizáciami, ktoré sa zaoberajú rozvojovým vzdelávaním. V rámci tohto projektu bolo na tému práv dieťaťa preškolených viac ako 300 pedagógov na regionálnych seminároch po celom Slovensku.

Linka detskej istoty UNICEF poskytuje odbornú pomoc a starostlivosť deťom a mládeži prostredníctvom telefonickej komunikačno-poradenskej služby. Poskytuje aj priamu pomoc prostredníctvom krízového strediska a sociálno-právnej poradne a angažuje sa v ďalších projektoch so zameraním na práva detí. Na web stránke (www.unicef.sk/sk/ldi) poskytuje deťom interaktívnu možnosť orientovať sa v obsahu frekventovaných pojmov, súvisiacich s ľudskými právami a právami detí, a to v projekte „Za oponou“. Linka detskej istoty pri UNICEF tiež prispieva k väčšiemu porozumeniu a odstraňovaniu násilia medzi deťmi realizáciou projektu CHIPS (Childline in Partnership with School) – t.j. výchova školskej mládeže k vrstovníckemu poradenstvu a nenásilnému riešeniu konfliktov. V rámci edície Linky detskej istoty vychádzajú metodické publikácie pre rodičov a odborníkov pracujúcich s deťmi, na pomoc riešeniu výchovných a sociálno-právnych problémov.

58. V rezorte ministerstva obrany ako celku sa dlhodobo venuje systematická pozornosť výučbe a výcviku príslušníkov ozbrojených síl v oblasti medzinárodného práva ozbrojeného konfliktu a medzinárodného humanitného práva, vrátane uplatňovania ľudských práv v činnosti OS SR v operáciách na podporu mieru pod vedením OSN, NATO a EÚ. Ministerstvo obrany vo svojej činnosti implementuje zásady všetkých hlavných ľudsko-právnych medzinárodných dokumentov. Na podporu tohto úsilia boli v decembri 2009 vydané ako interný právny predpis *Smernice Ministerstva obrany Slovenskej republiky č. 119/2008 o príprave v oblasti práva ozbrojeného konfliktu*.

59. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky spolupracuje od roku 1999 s Medzinárodným výborom Červeného kríža (ďalej len „MV ČK“) na základe Dohody o spolupráci v oblasti šírenia humanitárneho práva a všeobecných humanitárnych predpisov. Medzinárodný výbor Červeného kríža sa v dohode zaviazal poskytnúť pomoc pri vzdelávaní a výcviku príslušníkov OS SR v oblasti humanitného práva a práva ozbrojeného konfliktu prostredníctvom prednáškovej činnosti, seminárov, kurzov, pracovných stretnutí a podporou publikačnej činnosti z tejto oblasti. Rezort ministerstva obrany vykonáva dohodu v celom jej rozsahu od roku 1999 po súčasnosť. Zásady medzinárodného humanitného práva a práva ozbrojeného konfliktu sú súčasťou výcvikových a učebných programov príslušníkov OS SR, ktorí absolvujú výučbu a výcvik z oblasti práva ozbrojeného konfliktu s dôrazom na ženevské dohovory a haagske dohovory, mierové riešenie sporov, sankcie za porušenie zásad medzinárodného práva ozbrojeného konfliktu vo vojenských kurzoch od najnižšej úrovne po najvyššiu. Základné informácie profesionálni vojaci dostávajú v Základnej výcvikovej škole, ktorú musia absolvovať všetci záujemcovia o výkon štátnej služby profesionálneho vojaka/vojačky. Príprava pokračuje v rámci kariérnych kurzov v Poddôstojníckej akadémii a v Akadémii ozbrojených síl. Jednotky pripravované do operácií krízového manažmentu pod vedením NATO, EÚ a OSN absolvujú osobitný výcvik zameraný na medzinárodné humanitné právo a ľudské práva, vrátane práv detí. V spolupráci s Regionálnou delegatúrou MV ČK v Budapešti sa pravidelne konali národné i medzinárodné kurzy zamerané na právo ozbrojeného konfliktu, v posledných rokoch so zameraním na inštruktorov výcviku OS SR. Okrem teoretickej časti sa uskutočnili aj praktické nácviky riešenia modelových situácií v zaobchádzaní s obeťami ozbrojených konfliktov a vo využívaní dovolených prostriedkov a spôsobov boja.

60. V spolupráci s MV ČK, jeho regionálnou delegatúrou v Budapešti, boli v rámci rezortu ministerstva obrany publikované základné dokumenty a príručky medzinárodného humanitného práva a práva ozbrojeného konfliktu:

- Vojenské humanitné právo. Haagske dohovory v systéme medzinárodného humanitného práva. Knižnica vojenského profesionála. Bratislava 1998, MO SR-VITA,
- Vedenie ozbrojeného konfliktu. Výber zostavený z Haagskych dohovorov a ďalších medzinárodných zmluvných dokumentov). Bratislava 2004, .
- Vojnové právo. Súhrn pre veliteľa. Bratislava 2003,
- Frédéric de Mulinen: Príručka vojnového práva pre ozbrojené sily. Bratislava 2005,
- Právo ozbrojeného konfliktu. Vyučovaci súbor pre inštruktorov. Bratislava 2005.

OS SR vo svojej činnosti využívajú aj publikáciu Ženevské dohovory a dodatkové protokoly, ktorú v spolupráci s MV ČK vydal Ústredný sekretariát Slovenského Červeného kríža v roku 2002.

Súčasný stav implementácie medzinárodného humanitného práva v Slovenskej republike mapuje publikácia autorov J. Králik a B. Kadlečíka: Štúdiá o implementácii a šírení medzinárodného humanitárneho práva na Slovensku, ktorú vydal Slovenský Červený kríž v Bratislave v roku 2008. Publikácia má aj anglickú mutáciu.

61. Šíreniu zásad medzinárodného humanitného a vojnového práva vo vzťahu k širšej verejnosti sa venuje činnosť stáleho medzirezortného poradného orgánu ministra zahraničných vecí Slovenskej republiky – Výbor pre medzinárodné humanitárne právo. Jeho členmi sú zástupcovia ministerstva zahraničných vecí, ministerstva obrany a Generálneho štábu OS SR, ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, ministerstva vnútra, ministerstva

školy, Slovenského Červeného kríža, atď. Do rámca aktivít tohto výboru patria aj prednášky z oblasti humanitárneho práva a ľudských práv, vrátane práv detí, pre študentov vysokých a stredných škôl, pre aktivistov a pracovníkov mimovládnych a humanitárnych organizácií.

III. Trestnoprávna zodpovednosť (články 1, 2, 4 ods. 1 a 2, čl. 6 ods. 1)

62. V rámci rekodifikácie trestného práva v Slovenskej republike boli prijaté nové trestné kódexy – zákon č. 300/2005 Z. z. trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „trestný zákon“) a zákon č. 301/2005 Z. z. trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „trestný poriadok“), ktoré nadobudli účinnosť 1. januára 2006. Hlava dvanásť trestného zákona (§ 417 až 435) ustanovuje trestné činy proti mieru, trestné činy proti ľudskosti a trestné činy vojnové. Podľa ustanovenia § 433 ods. 1 až 2 (Vojnové bezprávie) trestného zákona ten, kto spácha čin považovaný článkom 8 Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu za vojnový zločin, potrestá sa odňatím slobody na 12 až 25 rokov alebo trestom odňatia slobody na doživotie. Trestom odňatia slobody na doživotie sa páchatel potrestá, ak spácha takýto čin a spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví viacerým osobám alebo smrť viacerých osôb alebo iný obzvlášť závažný následok, alebo ho spácha za odplatu. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že článok 8 Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu považuje za vojnový zločin okrem iného aj odvod alebo verbovanie detí mladších ako pätnásť rokov do národných ozbrojených síl alebo ich využívanie na aktívnu účasť na nepriateľských akciách, a to bez ohľadu na to, či bol spáchaný v čase medzinárodného ozbrojeného konfliktu (ods. 2 písm. b) bod xxvi), alebo ozbrojeného konfliktu, ktorý nemá medzinárodný charakter (ods. 2 písm. e) bod vii)).

63. Podľa Štatistickej ročenky vydávanej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky neboli spáchané od nadobudnutia platnosti opčného protokolu pre Slovenskú republiku (t. j. od 7. júla 2006) na území SR vojnové zločiny podľa § 431 trestného zákona. Z tohto dôvodu neboli za uvedené trestné činy odsúdené žiadne fyzické osoby.

64. Základné zásady trestnej zodpovednosti sú ustanovené v § 15 – 18 trestného zákona. V súlade s § 435 ods. 3 trestného zákona vojenský veliteľ je trestne zodpovedný za trestné činy uvedené v dvanásťtej hlave osobitnej časti trestného zákona aj vtedy, ak sa ich dopustili ozbrojené sily pod jeho faktickým velením a riadením v dôsledku jeho zlyhania riadiť také sily, ak vedel alebo na základe okolností v tom čase mal vedieť, že ozbrojené sily páchali, alebo sa chystali spáchať takéto trestné činy, a neuskutočnil všetky potrebné a primerané opatrenia v rámci svojej právomoci na zabránenie alebo potlačenie ich spáchania alebo nepredložil vec príslušným orgánom na vyšetrovanie a trestné stíhanie. Nadriadený, ktorý vydá rozkaz, je zodpovedný za trestný čin spáchaný na základe tohto rozkazu ako páchatel. Zákon o štátnej službe v § 117 (Služobná disciplína) ods. 4 ustanovuje, že ak sa profesionálny vojak domnieva, že vojenský rozkaz, nariadenie, príkaz alebo pokyn jeho veliteľa je v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom, je povinný veliteľa na to upozorniť. Ak veliteľ trvá na splnení vojenského rozkazu, nariadenia, príkazu alebo pokynu, musí ho profesionálnemu vojakovi písomne potvrdiť a profesionálny vojak je povinný ho splniť. Tento paragraf v ods. 5 ďalej ustanovuje, že profesionálny vojak je povinný odoprieť splnenie vojenského rozkazu, nariadenia, príkazu alebo pokynu veliteľa, ak by jeho splnením spáchal trestný čin; túto skutočnosť bezodkladne oznámi najbližšiemu nadriadenému toho veliteľa, ktorý vojenský

rozkaz, nariadenie, príkaz alebo pokyn vydal. Príslušník ozbrojených síl je trestne zodpovedný, ak si bol vedomý, alebo si mohol byť vedomý okamžite po prijatí príkazu, že príkaz je očividne a jasne protiprávny a že jeho vykonaním bude spáchaný trestný čin. Ak si bol vojak vedomý, že vykonaním príkazu bol spáchaný trestný čin, mal upozorniť svojho nadriadeného, aby nebol trestne zodpovedný.

65. Slovenská republika je viazaná Dohovorom o nepremlčateľnosti vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti, podpísaným v New Yorku 26. novembra 1968 (za Slovenskú republiku podpísaný 26. novembra 1968, ratifikovaný 13. augusta 1970, vyhláška č. 53/1974 Zb.). Podľa § 88 trestného zákona uplynutím premlčacej lehoty nezaniká trestnosť trestných činov uvedených v dvanástej hlave osobitnej časti tohto zákona okrem trestného činu podpory a propagácie skupín smerujúcich k potlačeniu základných práv a slobôd podľa § 421 a § 422, trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 423 a trestného činu podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti podľa § 424.

66. Podľa ustanovenia § 431 ods. 1 až 2 trestného zákona (Vojnová krutosť) ten, kto počas vojny poruší predpisy medzinárodného práva tým, že kruto zaobchádza s bezbranným civilným obyvateľstvom, utečencami, ranenými, príslušníkmi ozbrojených síl, ktorí už zbrane zložili, alebo s vojnovými zajatcami, potrestá sa odňatím slobody na štyri roky až desať rokov. Rovnako sa potrestá ten, kto počas vojny poruší predpisy medzinárodného práva tým, že nevykoná účinné opatrenia na ochranu osôb, ktoré takú pomoc potrebujú, najmä detí, žien, ranených alebo starých ľudí, alebo takým opatreniam bráni, alebo zamedzí, alebo bráni organizáciám civilnej ochrany nepriateľa, neutrálneho alebo iného štátu v plnení ich humanitárnych úloh.

67. Podľa platného právneho poriadku neexistujú žiadne zákonné ustanovenia, ktoré by boli prekážkou aplikácie opčného protokolu s výnimkou trestnoprávnej zodpovednosti právnických osôb vrátane súkromných a bezpečnostných služieb, resp. spoločností. Návrh novely platného trestného zákona však uvažuje s možnosťou uložiť ochranné opatrenia právnickým osobám za skutky, ktoré naplňajú znaky skutkovej podstaty vymedzených trestných činov.

68. Články 49, 50, 129 a 149 Ženevských dohovorov a článok 85 Dodatkového protokolu I obsahujú princíp „*aut dedere, aut iudicare*“. Na základe neho sú zmluvné strany povinné stíhať osoby, ktoré spáchali vojnové zločiny alebo v prípade, že nemajú v úmysle stíhať tieto osoby, vydať ich štátom, ktoré sú ochotné stíhať páchatel'ov.

69. Právomoc súdov Slovenskej republiky pri prejednávaní všetkých uvedených trestných činov upravuje trestný zákon, trestný poriadok, zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a s účinnosťou do 16. júla 2009 zákon č. 458/2003 Z. z. o zriadení Špeciálneho súdu a Úradu Špeciálnej prokuratúry a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Od 17. júla 2009 platí zákon č. 291/2009 Z. z. o špecializovanom trestnom súde a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý na rozdiel od doterajšej právnej úpravy rozširuje pôsobnosť špecializovaného trestného súdu o niektoré nové skutkové podstaty trestných činov. Zriadenie nového špecializovaného trestného súdu v sústave súdov Slovenskej republiky kontinuálne nadväzuje na činnosť doterajšieho špeciálneho súdu.

70. Ustanovenie § 3 až § 7 trestného zákona upravuje jeho územnú a osobnú pôsobnosť. V súlade s § 3 ods. 1 až 3 trestného zákona sa posudzuje predovšetkým trestnosť činu, ktorý bol spáchaný na území Slovenskej republiky. Trestný čin sa považuje za spáchaný na území Slovenskej republiky, aj keď sa páchatel dopustil konania aspoň sčasti na jej území, ak porušenie alebo ohrozenie záujmu chráneného týmto zákonom nastalo alebo malo nastať celkom alebo sčasti mimo jej územia. Trestný čin sa považuje za spáchaný na území Slovenskej republiky, aj keď sa páchatel dopustil konania mimo územia Slovenskej republiky, ak tu malo nastať porušenie alebo ohrozenie záujmu chráneného týmto zákonom, alebo ak tu mal nastať aspoň sčasti taký následok. Podľa tohto zákona sa posudzuje aj trestnosť činu, ktorý bol spáchaný mimo územia Slovenskej republiky na palube lode plávajúcej pod štátnou vlajkou Slovenskej republiky alebo na palube lietadla zapísaného v registri lietadiel Slovenskej republiky (princíp teritoriality).

71. V súlade s § 4 a 5 trestného zákona sa posudzuje aj trestnosť činu, ktorý mimo územia Slovenskej republiky spáchal občan Slovenskej republiky alebo cudzinec, ktorý má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt. Podľa tohto zákona sa posudzuje aj trestnosť obzvlášť závažného zločinu, ak bol čin spáchaný mimo územia Slovenskej republiky proti občanovi Slovenskej republiky a v mieste činu je čin trestný, alebo ak miesto činu nepodlieha žiadnej trestnej právomoci (princíp personality). Právoplatné odsúdenie slovenského štátneho občana cudzozemským súdom za ten istý skutok nie je prekážkou v jeho trestnom stíhaní orgánmi SR (nejde o prekážku *res iudicatae*). Podľa § 215 ods. 2 písm. b) trestného poriadku však táto skutočnosť môže byť dôvodom na zastavenie trestného stíhania, ak rozhodnutie vydané cudzozemským orgánom možno považovať za dostačujúce.

72. Trestnosť činu sa posudzuje podľa trestného zákona aj vtedy, ak to ustanovuje medzinárodná zmluva, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ktorou je Slovenská republika viazaná (§ 7 trestného zákona - Pôsobnosť medzinárodných zmlúv). Toto nové ustanovenie § 7 nepriamo prevzalo ustanovenie § 19 zákona č. 140/1961 Trestný zákon v znení neskorších predpisov, ktorý upravoval tzv. princíp ochrany. Trestnosť taxatívne vymenovaných trestných činov sa posudzovala podľa právneho poriadku Slovenskej republiky aj v prípade, ak takýto trestný čin spáchal v cudzine cudzí štátny príslušník alebo osoba bez štátnej príslušnosti, ktorá nebola obyvateľom Slovenskej republiky. Výpočet týchto trestných činov bol obmedzený na niektoré obzvlášť závažné trestné činy taxatívne vymenované v § 19 zákona č. 140/1961 Zb. Trestného zákona v znení neskorších predpisov v nadväznosti na § 42 a § 62 zákona č. 140/1961 Zb. Trestného zákona v znení neskorších predpisov, pri stíhaní ktorých sa vyžaduje medzinárodná spolupráca štátov (zločin genocídy, vojnové krutosti, perzekúcie obyvateľstva, zločin proti mieru a i.). Pri iných trestných činoch bolo uplatnenie právomoci orgánov Slovenskej republiky na trestné činy spáchané v cudzine cudzím štátnym príslušníkom alebo osobou bez štátnej príslušnosti, ktorá nemá na území Slovenskej republiky trvalý pobyt, vylúčené.

73. Podľa trestného práva Slovenskej republiky sa posudzuje trestnosť činu spáchaného mimo územia Slovenskej republiky cudzincom, ktorý nemá na území Slovenskej republiky trvalý pobyt, aj vtedy, ak čin je trestný aj podľa zákona účinného na území, kde bol spáchaný, páchatel bol zadržaný alebo zatknutý na území Slovenskej republiky a nebol vydaný na trestné stíhanie cudziemu štátu (§ 6 trestného zákona – tzv. subsidiárny princíp univerzality). Páchatelovi však nemožno uložiť trest prísnejší, než ustanovuje zákon štátu, na území ktorého bol trestný čin spáchaný. Vydávanie páchatel'ov do cudziny (extradícia) upravujú zmluvy o právnej pomoci v trestných veciach, ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, ktorými je Slovenská republika viazaná. Slovenská republika je

zmluvnou stranou viacerých mnohostranných dohovorov Rady Európy v oblasti vzájomnej pomoci v trestných veciach.

74. Podľa § 7 trestného zákona trestnosť činu sa posudzuje podľa tohto zákona aj vtedy, ak to ustanovuje vyhlásená medzinárodná zmluva, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ktorou je Slovenská republika viazaná. Ustanovenia trestného zákona upravujúce pôsobnosť orgánov činných v trestnom konaní tak vytvárajú podmienky vzniku tzv. medzinárodného prvku v trestnoprávných vzťahoch, čo umožňuje uplatnenie jurisdikcie Slovenskej republiky aj mimo jej územia, jej uplatnenie aj voči cudzím štátnym občanom a osobám bez štátnej príslušnosti, ktoré nie sú obyvateľmi Slovenskej republiky, a to aj za činy spáchané v cudzine. Tým je podmienená i adekvátna reakcia zo strany štátov, ktorých záujmy by mohli byť vzájomným uplatnením svojej jurisdikcie dotknuté. Dôvodom takejto právnej úpravy je i spoločný záujem štátov na postihu tých negatívnych javov, ktorými sú ohrozené všetky štáty (napr. potláčanie otroctva, obchodovania s ľuďmi, terorizmu, zločinu genocídy, zločinov proti ľudskosti atď.).

75. Podľa § 501 trestného poriadku vydanie osoby do cudziny je neprípustné aj vtedy, ak ide o občana Slovenskej republiky, okrem prípadu, ak povinnosť vydať vlastného štátneho občana ustanovuje zákon, medzinárodná zmluva alebo rozhodnutie medzinárodnej organizácie, ktorým je Slovenská republika viazaná. Takisto trestný rozsudok cudzieho štátu nemôže byť vykonaný na území republiky, ani tu mať iné účinky, ak vyhlásená medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná, neustanovuje niečo iné. Na konanie o vydanie do cudziny sa použijú ustanovenia druhej hlavy (Extradícia) piatej časti (Právny styk s cudzinou) trestného poriadku (§ 489 - § 514).

76. Novela Ústavy Slovenskej republiky v roku 2001 vytvorila predpoklady na vydanie občana Slovenskej republiky na stíhanie pred Medzinárodným trestným súdom. V súvislosti s Rímskym štatútom Medzinárodného trestného súdu sa nehovorí o vydaní (angl. *extradite*), ale o odovzdaní (angl. *surrender*) osoby na konanie pred Medzinárodným trestným súdom.

77. Podľa § 498 trestného poriadku (Vydanie do cudziny) žiadosť o vydanie osoby zo Slovenskej republiky do cudziny sa podáva Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky. Na základe § 499 trestného poriadku je vydanie do cudziny prípustné, ak skutok, pre ktorý sa vydanie žiada, je podľa právneho poriadku Slovenskej republiky trestným činom a horná hranica trestu odňatia slobody, ktorý sa môže uložiť pre tento trestný čin podľa právneho poriadku Slovenskej republiky, je najmenej jeden rok. Vydanie osoby do cudziny na výkon už uloženého trestu odňatia slobody pre extradičný trestný čin je prípustné, ak uložený trest, ktorý má byť vykonaný, alebo jeho zvyšok je najmenej štyri mesiace. Viaceré tresty alebo nevykonané zvyšky viacerých trestov sa spočítavajú.

78. Podľa § 501 trestného poriadku (Neprípustnosť vydania do cudziny) vydanie do cudziny je neprípustné, ak

- ide o občana Slovenskej republiky, okrem prípadu, ak povinnosť vydať vlastného štátneho občana ustanovuje zákon, medzinárodná zmluva alebo rozhodnutie medzinárodnej organizácie, ktorým je Slovenská republika viazaná,
- ide o osobu, ktorá požiadala v Slovenskej republike o udelenie azylu, alebo jej bol udelený azyl alebo poskytnutá doplnková ochrana, v rozsahu ochrany poskytnutej takej osobe osobitným predpisom alebo medzinárodnou zmluvou; to neplatí, ak ide o osobu, ktorá požiadala v Slovenskej republike o udelenie azylu opakovane a o jej žiadosti o udelenie azylu už bolo právoplatne rozhodnuté,

- trestné stíhanie alebo výkon trestu odňatia slobody sú podľa právneho poriadku Slovenskej republiky premlčané,
- čin, pre ktorý sa vydanie žiada, je trestným činom len podľa právneho poriadku dožadujúceho štátu, nie však podľa právneho poriadku Slovenskej republiky,
- trestný čin, pre ktorý sa vydanie žiada, má výlučne politický alebo vojenský charakter,
- trestný čin bol spáchaný na území Slovenskej republiky, okrem prípadov, keď s ohľadom na osobitné okolnosti spáchania trestného činu treba dať prednosť vykonaniu trestného stíhania v dožadujúcom štáte z dôvodov náležitého zistenia skutkového stavu, výmery trestu alebo jeho výkonu,
- osoba bola pre trestný čin, pre ktorý sa vydanie žiada, už právoplatne odsúdená alebo oslobodená slovenským súdom, alebo
- vyžiadaná osoba nebola za trestný čin podľa právneho poriadku Slovenskej republiky v čase jeho spáchania trestne zodpovedná, alebo sú iné dôvody vylučujúce jej trestnú zodpovednosť.

Podľa § 510 trestného poriadku vydanie osoby do cudziny povoľuje minister spravodlivosti; vydanie nepovolí, ak krajský súd alebo najvyšší súd podľa § 509 rozhodol, že vydanie nie je prípustné.

79. Otázka imunity predstaviteľov štátu v kontexte implementácie článku 27 Rímskeho štatútu vnútroštátny právny poriadok Slovenskej republiky explicitne nerieši. Týka sa to predovšetkým ústavných článkov, ktoré zakotvujú imunitu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky (čl. 78), ale i právo odoprieť výpoveď o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli pri výkone svojej funkcie (čl. 79), ďalej imunitu prezidenta Slovenskej republiky (čl. 107), sudcov Ústavného súdu (čl. 136), resp. podmienenie trestného stíhania a vzatia do väzby sudcov a generálneho prokurátora Slovenskej republiky so súhlasom Ústavného súdu Slovenskej republiky (čl. 136 ods. 3). *De constitutione lata* rozhoduje o súhlase s trestným stíhaním, resp. so vzatím do väzby poslanca Národnej rady Slovenskej republiky samotná Národná rada Slovenskej republiky; v prípade sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky, sudcov všeobecných súdov a generálneho prokurátora dáva súhlas na ich trestné stíhanie, resp. ich vzatie do väzby Ústavný súd Slovenskej republiky. V súlade s článkom 1 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky je však povinnosťou príslušných orgánov postupovať v súlade s medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky. V prípade spáchania zločinu patriaceho do jurisdikcie Medzinárodného trestného súdu by teda mali vysloviť svoj súhlas s trestným stíhaním. V prípade, ak by Národná rada Slovenskej republiky (resp. Ústavný súd Slovenskej republiky) postupovala v súlade s článkom 1 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, t. j. v konkrétnom prípade by vyslovila súhlas s trestným stíhaním osoby chránenej imunitou, nevznikla by potreba túto otázku osobitne ústavnoprávne upraviť.

80. Odlišná situácia by vznikla v prípade prezidenta Slovenskej republiky. Podľa platného znenia článku 107 Ústavy Slovenskej republiky prezidenta možno stíhať iba za úmyselné porušenie ústavy alebo za vlastizradu. O podaní obžaloby rozhoduje Národná rada Slovenskej republiky trojpätinovou väčšinou hlasov všetkých poslancov. Obžalobu podáva Národná rada Slovenskej republiky na Ústavný súd Slovenskej republiky, ktorý o nej rozhodne v pléne. Vzhľadom na charakter trestných činov spadajúcich pod jurisdikciu Medzinárodného trestného súdu, ktorých cieľom je ochrana základných práv a slobôd (čo je obsahom druhej hlavy ústavy), je veľmi pravdepodobné, že v prípade, ak by sa prezident Slovenskej republiky dopustil konania, ktoré naplnia skutkovú podstatu niektorých z trestných činov v jurisdikcii Medzinárodného trestného súdu vrátane mučenia a iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, bolo by možné ho trestne stíhať za úmyselné porušenie Ústavy Slovenskej republiky. Za predpokladu, že Národná rada

Slovenskej republiky a Ústavný súd Slovenskej republiky by konali svoju ústavnú povinnosť, ich konanie by pri splnení podmienok zakotvených v článku 20 ods. 3 Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu (zásada „*ne bis in idem*“) prakticky vylučovalo zásah Medzinárodného trestného súdu.

81. Pokiaľ ide o poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, ich imunita nie je hmotnoprávnou imunitou vylučujúcou protiprávnosť ich konania, ale procesnoprávnym inštitútom vylučujúcim ich trestné stíhanie na obdobie výkonu mandátu. Podľa čl. 78 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky poslanca nemožno trestne ani disciplinárne stíhať, ani vziať do väzby bez súhlasu Národnej rady Slovenskej republiky. Podľa § 9 ods. 4 Trestného poriadku sa v trestnom stíhaní, ktoré bolo zastavené z dôvodu, že ide o osobu, ktorá je vyňatá z pôsobnosti orgánov činných v trestnom konaní a súdu, alebo o osobu, na stíhanie ktorej je potrebný súhlas, ak taký súhlas nebol oprávneným orgánom daný, pokračuje trestné stíhanie po zániku mandátu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky, funkcie sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky, funkcie sudcu a funkcie generálneho prokurátora.

82. Slovenská republika je zmluvnou stranou viacerých dohovorov Rady Európy v trestnoprávnej oblasti¹. V tejto oblasti uzavrela aj množstvo dvojstranných zmlúv. Vo vzťahu k členským štátom Európskej únie sa uplatňuje zákon č. 403/2004 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o európskom zatykači) v znení zákona č. 342/2007 Z. z. Tieto nástroje umožňujú súdnu spoluprácu v prípade vážnych porušení Ženevských dohovorov z roku 1949 a ich Dodatkových protokolov z roku 1977.

IV. Ochrana, zotavenie a opätovná integrácia (čl. 6, ods. 3)

83. Pre Slovenskú republiku, na ktorej území sa ozbrojený konflikt nevedol od roku 1945, od konca druhej svetovej vojny, nie je prípad obetí regrutácie detí do ozbrojených síl relevantný. Nejestvujú žiadne detské obeť regrutácie. Slovenská republika neeviduje žiaden prípad, keď by deti boli obeťou porušovania zásad opčného protokolu.

84. Prípady integrácie detí do spoločnosti, opätovného spojenia rodiny, fyzického a psychického zotavenia detí imigrantov/utečencov na území Slovenskej republiky rieši napr.

¹ Európsky dohovor o vydávaní (Paríž, 13. decembra 1957, oznámenie č. 549/1992 Zb.), Európsky dohovor o vzájomnej pomoci v trestných veciach (Štrasburg, 20. apríla 1959, oznámenie č. 550/1992 Zb.), Európsky dohovor o odovzdávaní trestného konania (Štrasburg, 15. mája 1972, oznámenie č. 551/1992 Zb.), Dohovor o odovzdávaní odsúdených osôb (Štrasburg, 21. marca 1983, oznámenie č. 553/1992 Zb.), Dodatkový protokol k Európskemu dohovoru o vydávaní (Štrasburg, 15. októbra 1975, oznámenie č. 10/1997 Z. z.), Druhý dodatkový protokol k Európskemu dohovoru o vydávaní (Štrasburg, 17. marca 1978, oznámenie č. 11/1997 Z. z.), Dodatkový protokol k Európskemu dohovoru o vzájomnej pomoci v trestných veciach (Štrasburg, 17. marca 1978, oznámenie č. 12/1997 Z. z.), Druhý dodatkový protokol k Európskemu dohovoru o vzájomnej pomoci v trestných veciach (Štrasburg, 8. novembra 2001, oznámenie č. 165/2005 Z. z.), Dodatkový protokol k dohovoru o odovzdávaní odsúdených osôb (Štrasburg, 18. decembra 1997, nebol zatiaľ publikovaný), Európsky dohovor o dohlade nad podmiennečne odsúdenými alebo podmiennečne prepustenými páchatelmi (Štrasburg, 30. novembra 1964, oznámenie č. 412/2003 Z. z.).

Slovenský Červený kríž, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Slovenský výbor UNICEF, Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ako aj mimovládne organizácie.

85. Mimovládne organizácie poskytujúce pomoc žiadateľom o azyl a utečencom v Slovenskej republike:

Slovenská utečenecká rada (Novozámocká 73, 960 01 Zvolen, e-mail: zboril@orangemail.sk) – podieľa sa na integrácii utečencov, ktorým bol poskytnutý azyl v Slovenskej republike.

Slovenská humanitná rada (Párikova 18, 821 08 Bratislava, e-mail: shr@changenet.sk, webpage: www.shr.sk) – pôsobí ako mimovládne, nepolitické a nezávislé spoločenstvo dobrovoľníckych neziskových organizácií (humanitné a charitatívne organizácie, občianske združenia a nadácie pôsobiace v sociálnej oblasti v širokom ponímaní, ktoré poskytujú pomoc, služby, starostlivosť, poradenskú činnosť a organizujú rôznorodé aktivity v prospech sociálne znevýhodnených a hendikepovaných ľudí). Úrad Slovenskej humanitnej rady vykonáva riadiace, metodické, koordinačné a informačné služby pre dobrovoľnícke organizácie, ktoré združuje.

Liga za ľudské práva (Hurbanovo nám. 5, 811 03 Bratislava, e-mail: hrl@hrl.sk, webpage: www.shr.sk) – poskytuje bezplatné právne poradenstvo žiadateľom o azyl, azylantom, ako aj osobám žiadajúcim o azyl alebo požívajúcim subsidiárnu ochranu alebo dočasnú ochranu na území Slovenskej republiky. Vo svojej činnosti spolupracuje s Úradom Vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR), ako aj ďalšími organizáciami pracujúcimi s utečencami, vrátane zahraničných (ACCORD).

Spoločnosť ľudí dobrej vôle (Mäsiarska 13, 040 01 Košice, e-mail: goodwill@netkosice.sk, webpage: www.cassovia.sk/sldv) – aktívne participuje na humanitárnej pomoci ľuďom, ktorí pre svoj trvalý, dlhodobý-nepriaznivý zdravotný stav, zmenu štatútu svojho postavenia, alebo iné sociálne postihnutie, nie sú schopní sami sa plne o seba postarať.

Človek v ohrození, občianske združenie (Svätoplukova 1, 821 09 Bratislava, e-mail: cvo@changenet.sk, webpage: www.clovekvohrozeni.sk) – jeho poslaním je účinne pomáhať ľuďom, ktorí trpia dôsledkami prírodných katastrof, konfliktov a totalitných režimov. Prostredníctvom kultúrno-vzdelávacích podujatí a celkovej osvetovej činnosti sa usiluje informovať slovenskú verejnosť o závažných problémoch a zároveň ju osloviť, aby sa rôznymi formami zapojila do pomoci ľuďom v núdzi. Činnosť sa sústreďuje najmä na oblasť humanitárnej pomoci, rozvojovej pomoci, podporu ľudských práv a na vzdelávacie a informačné aktivity.

IOM (Medzinárodná organizácia pre migráciu, Grösslingova 1, 811 09 Bratislava, e-mail: bratislavaavr@iom.int, webpage: www.iom.int, www.bezpecnecestovanie.sk, www.mic.iom.sk) – zaoberá sa zabezpečovaním pomoci migrantom a štátnym orgánom pri dobrovoľných návratoch cudzincov do krajiny ich pôvodu.

Asociácia azylantov (Novozámocká 73, 960 01 Zvolen) – občianske združenie založené, ktorého členmi sú azylanti a bývalí azylanti (v súčasnosti u štátni občania Slovenskej republiky rôznej národnosti žijúci na Slovensku. Hlavným cieľom asociácie je podporovať aktívnu účasť azylantov na verejnom živote a na riešení rôznych problémov, ktorým azylanti na Slovensku čelia v procese ich integrácie.

86. Právny systém Slovenskej republiky garantuje ochranu práv a právom chránených záujmov všetkým deťom rovnako, bez rozdielu pohlavia, národnosti, farby pleti a štátnej príslušnosti. Znamená to, že sa im poskytuje sociálnoprávna ochrana v rovnakej miere ako deťom s občianstvom Slovenskej republiky. Vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately upravuje zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a

o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnoprávnej ochrane detí“).²

87. Zákon o o sociálnoprávnej ochrane detí zaručuje vykonávanie opatrení podľa toho zákona každému dieťaťu, ktoré má na území Slovenskej republiky obvyklý pobyt alebo sa tu zdržiava bez sprievodu zákonných zástupcov, príbuzných alebo osoby, ktorá je podľa práva alebo zvyku za dieťa zodpovedná, a tiež pre dieťa, ktoré je občanom Slovenskej republiky a nachádza sa bez sprievodu na území iného štátu

88. Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa vykonávajú aj pre dieťa, ktoré nie je občan Slovenskej republiky a nachádza sa na území Slovenskej republiky bez sprievodu rodiča alebo inej plnoletej fyzickej osoby, ktorej by mohlo byť dieťa zverené do osobnej starostlivosti (ďalej len „maloletý bez sprievodu“). Prvý kontakt s maloletými bez sprievodu majú obvykle Policajné útvary Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru Bratislava. Pri zisťovaní dôvodu a úmyslu prechodu štátnych hraníc príslušný útvar hraničnej a cudzineckej polície zisťuje predovšetkým, či nejde o prekročenie štátnych hraníc z donútenia inou osobou (únos), či dieťa necestuje za svojimi rodičmi do Slovenskej republiky, prípadne iného štátu. Zároveň o dieťati bezodkladne informuje najbližší orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, a to aj počas dní pracovného pokoja alebo v čase sviatkov. Tento orgán sa podieľa na vyhľadávaní rodičov alebo iných členov rodiny maloletého bez sprievodu a oznamuje zastupiteľskému úradu krajiny, v ktorej má maloletý bez sprievodu obvyklý pobyt opatrenia prijaté v záujme jeho návratu alebo premiestnenia. Ďalej vykonáva tieto úkony:

- žiada návrat, alebo premiestnenie do krajiny, v ktorej má maloletý bez sprievodu obvyklý pobyt, ak je zrejmé, že má obvyklý pobyt v bezpečnej krajine a nevzťahuje sa naňho medzinárodný dohovor (napr. Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí), alebo
- navrhuje zastupiteľskému úradu krajiny, v ktorej nemá maloletý bez sprievodu obvyklý pobyt, a v ktorej sa nachádza jeho rodič alebo osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa, ich zlúčenie a oznamuje opatrenie prijaté v záujme tohto zlúčenia.

89. V oblasti ochrany práv obetí trestných činov vo vzťahu k ich odškodňovaniu Slovenská republika podpísala (14. decembra 2006) a následne ratifikovala (12. marca 2009) Európsky dohovor o odškodňovaní obetí násilných trestných činov z 24. novembra 1983. Pre Slovenskú republiku nadobudol platnosť 1. júla 2009. Predpoklady na ratifikáciu uvedeného dohovoru sa vytvorili najmä prijatím zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení neskorších predpisov. Tento zákon tvorí súčasť plnenia medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky v súvislosti s jej vstupom do Európskej únie k 1. máju 2004. Transponuje Smernicu Rady 2004/80/ES z 29. apríla 2004 o odškodňovaní obetí trestných činov do právneho poriadku Slovenskej republiky. Predstavuje kontinuitu v odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi realizovaných Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, zlepšuje možnosť poškodeného získať informácie o možnostiach odškodnenia, uľahčuje odškodňovanie ujmy na zdraví spôsobenej na území iného členského štátu, a tým posilňuje postavenie poškodeného. Zároveň posilňuje

² Sociálnoprávna ochrana detí je súbor opatrení na zabezpečenie ochrany dieťaťa, ktorá je nevyhnutná pre jeho blaho a ktorá rešpektuje jeho najlepší záujem podľa medzinárodného dohovoru, výchovy a všestranného vývinu dieťaťa v jeho prirodzenom rodinnom prostredí, náhradného prostredia dieťaťa, ktoré nemôže byť vychovávané vo vlastnej rodine.

procesnoprávne postavenie poškodeného, keďže primárne upravuje procesný postup, pričom k zmenám v hmotnoprávnej úprave nedochádza.

90. Trestný poriadok v druhej hlave prvej časti siedmy diel (Poškodený) vymedzuje pojem „poškodený“, jeho právne postavenie a špecifikuje možnosti uplatnenia nároku na náhradu škody, ako aj možnosť zaistenia nároku poškodeného. Ôsmy diel (Splnomocnenec zúčastnenej osoby a poškodený) okrem iného bližšie upravuje právne postavenie splnomocnenca poškodeného, ako aj jeho oprávnenia.

V. Medzinárodná pomoc a spolupráca (čl. 7 ods. 1 a 2)

91. Slovenská republika sa v súlade so svojimi zahraničnopolitickými záujmami aktívne zasadzuje o prehlbovanie medzinárodnej spolupráce s medzinárodnými trestnými súdnymi orgánmi formou uzatvárania dohôd o spolupráci.

92. Slovenská republika podpísala 7. apríla 2008 v Haagu Dohodu medzi Slovenskou republikou a Organizáciou Spojených národov o výkone trestov uložených Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ďalej len „dohoda ICTY“). Prezident Slovenskej republiky ju ratifikoval 18. augusta 2008; platnosť pre Slovenskú republiku nadobudla 3. novembra 2008. Podľa článku 7 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky je medzinárodnou zmluvou, na ktorej vykonanie je potrebný zákon. Týmto zákonmi sú trestný zákon a trestný poriadok. Dohoda je zároveň medzinárodnou zmluvou, ktorá má podľa § 478 trestného poriadku prednosť pred piatou časťou trestného poriadku. Dohoda bola publikovaná v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 418/2008 Z. z.

93. Dohoda ICTY predstavuje v medzinárodnej zmluvnej praxi Slovenskej republiky prvý zmluvný nástroj, ktorý upravuje otázky výkonu trestov odňatia slobody na základe rozhodnutia niektorého z medzinárodných súdov na území Slovenskej republiky; je vyjadrením aktívneho zapojenia Slovenskej republiky do osobitnej formy spolupráce v rámci Organizácie Spojených národov. Upravuje podmienky výkonu trestov odňatia slobody uložených ICTY na území Slovenskej republiky, postup, styk a náležitosti žiadosti o prevzatie výkonu trestu a nákladov, podmienky podmieneného prepustenia, milosti, zásadu *ne bis in idem*, ako aj záväzok Slovenskej republiky umožniť kontrolu podmienok výkonu trestu zo strany Medzinárodného výboru Červeného kríža.

94. V súlade s deklarovávaným postojom Európskej únie Slovenská republika neuzavrela so Spojenými štátmi americkými bilaterálnu dohodu (tzv. *Bilateral Immunity Agreement*), ktorá by v zmysle článku 98 ods. 2 Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu bránila odovzdaniu občanov USA, príslušníkov vojenských misí, na trestné stíhanie pred Medzinárodným trestným súdom.

95. S cieľom zefektívniť spoluprácu Slovenskej republiky s medzinárodnými trestnými tribunálmi bola pri Ministerstve zahraničných vecí Slovenskej republiky zriadená medzirezortná pracovná skupina pre Medzinárodný trestný súd. Jej členmi sú zástupcovia ministerstiev zahraničných vecí, spravodlivosti, vnútra a obrany, ako aj Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky a Prezídia Policajného zboru.

96. Na poskytovanie mnohostrannej rozvojovej pomoci využíva Slovenská republika multilaterálne organizácie a inštitúcie, predovšetkým systém Organizácie Spojených národov, skupinu Svetovej banky, Európsku komisiu a Európsku banku pre obnovu a rozvoj. Odborné organizácie, fondy a programy systému OSN považuje Slovenská republika za dôležitý medzinárodný nástroj na podporu hospodárskeho a sociálneho rozvoja vo svete. Slovenská republika bude pokračovať v aktívnej spolupráci s organizáciami OSN, najmä s jeho špecializovanými agentúrami, ako sú napr. Rozvojový fond OSN (UNDP), ktorý má významnú koordinačnú úlohu v rozvojovej agende OSN, Detský fond OSN (UNICEF), ktorý sa zameriava na riešenie problémov detí z hľadiska zdravia, vzdelania a dodržiavania práv detí.

97. Vláda Slovenskej republiky schválila 4. marca 2009 Strednodobú stratégiu oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na roky 2009 až 2013, ktorá nadväzuje na výsledky rovnomennej stratégie na roky 2003 až 2008. Stratégia je hlavným strednodobým nástrojom plánovania slovenskej rozvojovej pomoci – Slovak Aid. Spolu so zákonom č. 617/2007 Z. z. o oficiálnej rozvojovej pomoci je východiskom pre ďalšie plánovacie a programovacie dokumenty na najbližších päť rokov (osobitne pre ročné národné programy, bilaterálne dohody s rozvojovými krajinami a stratégie pomoci pre jednotlivé prioritné krajiny). Definuje princípy, ciele, zameranie a priority Slovak Aid vrátane teritoriálnych a sektorových. Medzi sektorové priority patrí aj budovanie demokratických inštitúcií, právneho štátu, občianskej spoločnosti, mieru a sociálneho rozvoja. Slovak Aid sa stala neoddeliteľnou súčasťou a nástrojom zahraničnej politiky, ktorá sa premieta do vzťahov Slovenskej republiky s OSN, EÚ, OECD, vzťahov s donormi a prijímateľmi pomoci.

98. Prioritou Slovenskej republiky v oblasti rozvojovej pomoci v rokoch 2009 až 2013 je posilňovať stabilitu a dobré spravovanie vecí verejných, podporiť hospodárske záujmy a následne znižovať mieru chudoby a hladu v rozvojových krajinách prostredníctvom efektívnejšej a cielene poskytovanej humanitárnej pomoci. Za uplynulé roky slovenské subjekty zrealizovali v rôznych krajinách viacero projektov na zlepšenie životných podmienok ľudí, ktorí žijú v extrémnej chudobe. Mnohé projekty prispievajú k podpore práv detí, či už sú to projekty zamerané na zlepšenie životných podmienok, zdravotné systémy, prístup k lepším zdravotníckym službám, alebo projekty týkajúce sa školstva.

99. Sektorová priorita „sociálny rozvoj“ v sebe zahŕňa zdravotníctvo, pomoc zdravotne postihnutým, osvetu, prevenciu a liečbu nákazlivých a epidemických chorôb (osobitne HIV/AIDS s dôrazom na deti a matky), vzdelávanie detí a dospelých, sociálne služby, boj proti drogám. Uvedené odráža aj Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci SR na rok 2009.

100. K ochrane práv dieťaťa prispeli napr. projekty Pomoc obetiam násilných mín, Modernizácia technologickej infraštruktúry na zvýšenie bezpečnosti odmínovacích prác, Rekonštrukcia škôl v Bosne a Hercegovine, v Afganistane a v Keni, Prevencia, výživa a komplexná podpora pre deti a rodiny postihnuté HIV/AIDS v Keni a v Kambodži, a ďalšie.

101. Od roku 2004 viac ako 60 projektov Slovak Aid bolo zameraných na podporu demokracie a ľudských práv v krajinách, ako sú Afganistan, Bielorusko, Bosna a Hercegovina, Keňa, Kirgizsko, Mongolsko, Čierna Hora, Mozambik, Srbsko a Ukrajina v celkovej hodnote okolo 8 miliónov USD. Z toho sa viac ako 30 projektov dotýkalo práv detí.

102. Slovenská republika počas funkcie nestáleho člena Bezpečnostnej rady OSN v rokoch 2006 až 2007 participovala na práci jej *pracovnej skupiny Deti a ozbrojený konflikt* (Working Group on Children and Armed Conflict), ktorá bola zriadená v roku 2005. Zástupcovia ministerstva zahraničných vecí sa v roku 2007 zúčastnili ministerskej konferencie pod názvom *Oslobodíme deti od vojny* v Paríži, na ktorej sa prijala záverečná deklarácia a tzv. parížske záväzky, ktorých cieľom je chrániť deti pred nezákonným verbovaním a využívaním v ozbrojených silách a ozbrojených skupinách. Ďalším príspevkom na podporu zásad opčného protokolu bola diskusia na úrovni ministrov na tému *Reforma bezpečnostného sektora*, ktorá sa konala v rámci predsedníctva Slovenskej republiky v Bezpečnostnej rade OSN vo februári 2007. Problematika reformy bezpečnostného sektora je priamo spojená s ochranou detí pred násilným verbovaním a porušovaním práv detí zo strany ozbrojených síl a bezpečnostných zložiek.

103. Jedným z cieľov rozvojovej pomoci Slovenskej republiky podľa zákona č. 617/2007 Z. z. o oficiálnej rozvojovej pomoci je zabezpečenie mieru a bezpečnosti vo svete, najmä posilňovaním demokracie, právneho štátu a ľudských práv. Na projektoch oficiálnej rozvojovej pomoci týkajúcich sa priamej účasti detí v ozbrojených konfliktoch Slovenská republika doteraz priamo neparticipovala, táto problematika sa dotýka oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky iba okrajovo.

104. Slovenská republika plne podporuje a implementuje už existujúce nástroje a dohody OSN a EÚ týkajúce sa zákazu predaja a exportu malých a ľahkých zbraní. Túto oblasť upravujú právne a administratívne opatrenia, ktoré zabezpečujú kontrolu výroby, vlastníctva, označovania a obchodovania s malými a ľahkými zbraňami. Slovenská republika zabezpečuje účinnú kontrolu výroby, zahraničného a domáceho obchodovania so zbraňami, aby tak zabránila ich nelegálnu výrobu, obchodovanie s nimi a držbu neoprávnenými osobami

105. Slovenská republika podporuje všetky snahy týkajúce sa uplatňovania zásad medzinárodného práva ozbrojeného konfliktu a medzinárodného humanitného práva. V tejto súvislosti podporuje aj iniciatívu Švajčiarskej konfederácie a Medzinárodného výboru Červeného kríža, ktorá sa týka Dokumentu z Montreux (*Pertinent International Legal Obligations and Good Practices for States related to Operations of Private Military and Security Companies during Armed Conflict*). Napriek tomu, že Dokument z Montreux nie je právne záväzný dokument a iba deklaruje potrebu dodržiavania princípov medzinárodného humanitného práva, Slovenská republika ho pokladá za významný príspevok k presadzovaniu zásad humanity, ktorého hlavným cieľom je pomôcť minimalizovať utrpenie obetí vojnových konfliktov.

106. Európska únia (ďalej len „EÚ“) prijala v decembri 2003 dokument Usmernenia o deťoch v ozbrojených konfliktoch (*Guidelines on Children in Armed Conflict*), ktoré priebežne aktualizovala. Samotný postup EÚ spočíva v sledovaní situácie v tretích krajinách a v krajinách EÚ, podávaní správ o situácii v týchto krajinách a ich vyhodnocovanie, ktoré EÚ umožnía použiť niektoré v dokumente vymenované nástroje, ako napr. demarše, v úsilí dosiahnuť zlepšenie situácie. Cieľom EÚ je zvýšiť povedomie o tejto otázke tým, že do popredia kladie opatrenia EÚ realizované v tejto oblasti v rámci EÚ i vo vzťahu k tretím krajinám. EÚ sa zaväzuje, že sa bude účinne a komplexne venovať otázke krátkodobých, strednodobých a dlhodobých vplyvov ozbrojených konfliktov na deti, pričom využije širokú škálu nástrojov, ktoré má k dispozícii a nadviaže na minulé i súčasné opatrenia. Základom

pre určovanie situácií, v ktorých sú potrebné opatrenia EÚ, je pravidelné monitorovanie situácie, predkladanie správ a hodnotenie. SR aktívne participuje na implementácii týchto usmernení.

VI. Ďalšia právna úprava

107. Slovenská republika plní medzinárodné záväzky, ktoré pre ňu vyplývajú z medzinárodných dohôd, ktorými je viazaná a ktorých ustanovenia tvoria neoddeliteľnú súčasť právneho poriadku Slovenskej republiky. Vo vzťahu k opčnému protokolu ide najmä o tieto medzinárodné zmluvy z oblasti práva ozbrojeného konfliktu a humanitárneho práva:

Ženevský dohovor o zlepšení osudu ranených a chorých príslušníkov ozbrojených síl v poli (Ženeva, 12. augusta 1949), publ. pod č. 65/1954 Zb.,

Ženevský dohovor o zlepšení osudu ranených, chorých a stroskotancov ozbrojených síl na mori (Ženeva, 12. augusta 1949), publ. pod č. 65/1954 Zb.,

Ženevský dohovor o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami (Ženeva, 12. augusta 1949), publ. pod č. 65/1954 Zb.,

Ženevský dohovor o ochrane civilných osôb počas vojny (Ženeva, 12. augusta 1949), publ. pod č. 65/1954 Zb.,

Dodatkový protokol I k Ženevským dohovorom z 12. augusta 1949 o ochrane obetí medzinárodných ozbrojených konfliktov (Ženeva, 8. júna 1977), publ. pod č. 168/91 Zb.,

Dodatkový protokol II k Ženevským dohovorom z 12. augusta 1949 o ochrane obetí ozbrojených konfliktov nemajúcich medzinárodný charakter (Ženeva, 8. júna 1977), publ. pod č. 168/91 Zb.,

Dodatkový protokol III k Ženevským dohovorom z 12. augusta 1949 o ochrane obetí ozbrojených konfliktov (Ženeva 8. decembra 2005), publ. pod č. 375/2007 Z. z.,

Dohoda o výsadách a imunitách Medzinárodného trestného súdu (New York, 9. septembra 2004), publ. pod č. 418/2004 Z. z..

Slovenská republika je zmluvnou stranou

- Dohovoru o zákaze a o okamžitých opatreniach na odstránenie najhorších foriem detskej práce č. 182 z roku 1999 (Ženeva, 17. júna 1999), publ. pod č. 38/2001 Z. z., ktorý v svojom čl.1 ukladá zmluvným stranám prijať okamžité a účinné opatrenia na zabezpečenie zákazu a odstránenie najhorších foriem detskej práce. V zmysle jeho čl. 3 sa za „najhoršie formy detskej práce“ považuje aj „nútená alebo povinná práca vrátane núteného alebo povinného náboru detí s cieľom využívať ich v ozbrojených konfliktoch“.

- Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu (Rím, 17. júla 1998), publ. pod č. 333/2002 Z. z., ktorý vo svojom čl. 8 zaradil medzi vojnové zločiny odvod alebo verbovanie detí mladších ako pätnásť rokov do ozbrojených síl alebo ich využívanie na aktívnu účasť na nepriateľských akciách. Za vojnový zločin sa považuje nielen konanie v súvislosti s medzinárodným ozbrojeným konfliktom, ale aj ozbrojeným konfliktom, ktorý nemá medzinárodný charakter. Ustanovenia tohto dohovoru poskytujú vyššiu mieru ochrany práv dieťaťa v danej oblasti ako opčný protokol.

- Dohody medzi vládou Slovenskej republiky, Úradom Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu o humanitárnom transfere utečencov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu, cez Slovenskú republiku (Bratislava, 20. júla 2009), publ. pod č. 301/2009 Z. z.. Dohoda stanovuje podmienky humanitárneho transferu 101 palestínskych utečencov a osôb pod ochranou UNHCR (prevažne rodín, resp. žien s deťmi) z Iraku, ich dočasného umiestnenia na území

Slovenskej republiky v azylovom zariadení a následného presídlenia do tretích krajín. Dohoda upravuje podmienky zaobchádzania s týmito osobami, ich právne opostenie, potrebnú zdravotnú starostlivosť, poskytnutie sociálnych služieb, ich následnú prepravu, ako aj spôsob financovania aktivít predpokladaných touto dohodou.

x x x

Súčasťou východiskovej správy predloženej Výboru OSN pre práva dieťaťa po schválení vládou Slovenskej republiky budú tieto prílohy:

- zákon č. 570/2005 Z. z. o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (relevantné časti),
- zákon č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (relevantné časti),
- vybrané ustanovenia zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 569/2005 Z. z. o alternatívnej službe v čase vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov (relevantné časti),
- Slovensko-anglický text vybraných ustanovení zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov a ďalších zákonov implementujúcich normy medzinárodného humanitárneho práva do právneho poriadku Slovenskej republiky (B. Kadlečík, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava 2008),
- Štúdia o implementácii a šírení medzinárodného humanitárneho práva na Slovensku (J. Králik, B. Kadlečík, Slovenský Červený kríž, Bratislava 2008).